Spjl Suomen Poliisijärjestöjen Liitto

93/12/2017

17.10.2017

Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto

Asia **HE 106/2017 vp / Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018**
- **Teema 26.10 Poliisitoimi**

Viite **Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaoksen lausuntopyyntö 10.10.2017**

Valtion talousarvioesitys 2018

"Poliisitoiminnan eri osa-alueiden tuloksellisella toiminnalla pyritään vaikuttamaan osaltaan siihen, että Suomi olisi edelleen yksi Euroopan turvallisimmista maista, vaikka poliisitoimen toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi ja poliisitoimen rahoitus supistuu. Keskeisimmät poliisin toimintaan vaikuttavat toimintaympäristömuutokset liittyvät kansainvälisen ja kotimaisen turvallisuustilanteen muuttumiseen lyhyessä ajassa, laajamittaiseen maahantuloon ja laittomaan maahantuloon liittyvään rikollisuuteen, digitalisaation ja ICT:n nopeaan kehittymiseen sekä uusiin uhkakuviin, muuan muassa hybridivaikuttamiseen. Digitalisaatio ja ICT:n kehitys tarjoaa paitsi mahdollisuuksia tehostaa toimintaa, mutta myös lisää kyberrikollisuutta. Yksittäisten terroristisen väkivallantekojen uhka on kohonnut Suomessa. Tällä hetkellä poliisin suorituskyky ei kaikilta osin vastaa olemassa olevia uhkakuvia eikä muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksia. Keskeisin varautumistoimi yllättäviin iskuihin on poliisin riittävä ja toimintakykyinen resurssi kentällä. Poliisin vaste ja kyky reagoida äkillisiin vakaviin tilanteisiin on suoraan verrannollinen kentällä olevien poliisien määrään."

Yleistä poliisitoimesta

Poliisien määrä on kehittynyt heikompaan suuntaan 2010-luvulla. Vuonna 2010 poliisien määrä oli 7875 poliisimiestä (htv). Vuoden 2016 toteuma oli 7220 poliisimiestä (htv). Määrä tulee eläköitymisten myötä laskemaan entisestään. Poliisiammattikorkeakoulusta ei valmistu riittävästi poliisimiehiä. Määrärahat ovat laskeneet vuoden 2016 toteutuneesta 730 286 000:sta eurosta 9 604 000 euroa, ollen ensi vuonna 720 682 000 miljoonaa.

Valvonta- ja hälytystoiminta sekä liikenneturvallisuus

Leikkaukset koskevat esimerkiksi valvontaa, jossa vähennetään 61 htv:ta verrattuna vuoteen 2016. Valvonnan vähentyminen tulee näkymään mm. lisääntyneinä järjestyshäiriöinä. Liikenteenvalvonnassa kaikkea valvontaa ei voida korvata kameroilla, vaan esimerkiksi raskaan liikenteen kontrolli tulee laskemaan, jos poliisimiesten suorittamaa valvontaa vähennetään.

Mikäli kiireellisten hälytysten vasteaika on merkittävin seurattava mittari, on todennäköistä, että valvonnasta leikataan esitettyjä lukuja enemmän. Leikkaukset tulevat kohdistumaan voimakkaasti ennalta ehkäisevään toimintaan, kuten nuorison parissa tehtävään työhön (koulupoliisitoiminta), liikenteenvalvontaan ja poliisimiesten jalkautumiseen yleisillä alueilla. Ylipäätänsä poliisimiesten partioinnin ohessa suorittava ennalta ehkäisevä valvonta tulee vähenemään.

Rikostorjunta

Rikoslakirikosten (pl. liikennerikokset) selvitystason epäillään laskevan. Tutkinnan resurssia joudutaan käyttämään akuutteihin ilmiöihin kuten radikalisoitumisen ja vihapuheen torjuntaan. Tämä tulee näkymään päivittäisrikosten torjuntaan käytettävän resurssin vähenemisenä.

Rikostorjunnan luvuissa tulee näkymään myös valvonnan sekä partioiden ennalta ehkäisevän toiminnan tason lasku. Vähentynyt valvonta tulee heikentämään päivittäisrikosten selvitysprosenttia. Poliisin panostaessa väheneviä resursseja entistä enemmän törkeään rikollisuuden selvittämiseen jää päivittäisrikollisuuden selvittäminen entistä heikommalle. Poliisi on liukumassa koneistoksi, jossa ns. normaali kansalainen kohtaa poliisin vain saadessaan rangaistusvaatimuksen kameravalvonnan perusteella tai saadessaan kotiin ilmoituksen, että kellarikomeromurtoa ei tutkita. Tämä tulee ennen pitkään näkymään kansalaisten suhtautumisessa poliisiin.

Resurssien heikentyessä tullaan tutkinta keskeyttämään herkemmin. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa sarjoittamista tapahtuu entistä vähemmän. Tutkinta- ja valvontaresurssien heikentyessä myös piilorikollisuus lisääntyy. Perinteistä piilorikollisuutta on erityisesti huumausaine- ja talousrikollisuus. Tämä tulee näkymään tilastoissa kyseisten rikollisuuslajien vähenemisenä, joka saattaa luoda väärän mielikuvan toiminnan tehokkuudesta.

Lupahallinto

Lupahallinnon toimia suunniteltaessa tulee muistaa, että sähköiset palvelut eivät ole kaikkien kansalaisen tavoitettavissa. Vanhukset ovat epävarmoja digitaalisten palveluiden käyttäjiä. Samoin osalla Suomessa oleskelevista ulkomaalaisista ei ole digitaaliseen asiointiin tarvittavia välineitä, kuten pankkitunnuksia tai tunnistautumiseen soveltuvaa henkilökorttia. Palveluverkko tulee pitää niin kattavavan, että kaikilla on mahdollisuus hakea poliisin lupapalveluista henkilökohtaista palvelua.

Kansalaisten ikääntyessä lupavalvonnan työtaakka kasvaa erityisesti ikäihmisten lupa-asioissa, kuten ampuma-aseluvat ja ajo-oikeusluvat. Harventuvassa palveluverkossa saattaa lupien valvonta hankaloitua kohtuuttomasti.

Poliisikoulutus

Poliisikoulutuksen aloituspaikkoja on nostettu vuodesta 2017 alkaen. Opiskelijapaikkojen määrä on nostettu 400:aan. Opiskelun aloittaa tämänhetkisen tietojen mukaan 340 opiskelijaa. Kaikkia opiskelijapaikkoja ei ole saatu täytettyä aiempinakaan vuosina. Eläkepoistuman ollessa tulevina vuosina n. 280 poliisimiestä vuodessa ei valmistuvilla poliisimiehillä pystytä paikkaamaan muuta kuin eläke- ja muu poistuma. Poliisimiesten määrä uhkaa jäädä pysyvästi alle 7200 poliisimiehen.

Tilastojen perusteella poliisikouluun on yhdeksän hakijaa yhtä opiskelupaikkaa kohden. Tosiasiassa valintakoekriteerit täyttäviä hakijoita on huomattavasti vähemmän, minkä vuoksi kursseja ei saada täyteen. Poliisikoulutus tulisi tehdä houkuttelevammaksi, jotta valintakriteerit täyttäviä hakijoita saataisiin enemmän koulutukseen.

Poliisikoulutuksen houkuttelevuutta pystyttäisiin kehittämään ainakin kahdella korjaavalla toimenpiteellä. Opintososiaalisten etuuksien poistaminen on vaikuttanut alanvaihtajien eli hieman varttuneempien hakijoiden määrään. Aiemmin poliisikoulutuksen aikana maksettiin koulun omaa päivärahaa, asuminen asuntolassa sekä ruokailu oli ilmaista. Vastaavia

opintososiaalisia etuuksia (päiväraha, muonitus ja asuminen) on edelleen käytössä mm. kadettikoulussa ja rajakoulussa. Nämä turvallisuusalan koulutukset kilpailevat saman tyyppisestä hakija-aineksesta. Opintososiaalisten etuuksien palauttamisella samalle tasolle muiden turvallisuusalojen koulutuksen kanssa olisi myönteinen vaikutus hakija-aineksen laatuun.

Toinen merkittävä toimenpide on poliisin rahoituksen takaaminen tietylle henkilövuositasolle. Tällä hetkellä poliisilaitoksissa on satoja määräaikaisia virkoja, joita ketjutetaan vuodesta toiseen, riippuen määrärahatilanteesta. Pitkäaikaisella rahoituksella ja sitoutumisella henkilöstömäärään olisi varmasti positiivinen vaikutus hakijoiden määrään ja laatuun.

Suojelupoliisi

Tuleva tiedustelulainsäädäntö tulee vaikuttamaan erittäin paljon Supon toimintavalmiuksiin. Tiedustelulainsäädäntö auttaa Supoa vastamaan yhteiskuntaan kohdistuviin uhkiin. Lainsäädäntö ei ole ainut merkittävä asia, vaan samaan aikaan tulee pitää huolta Supon rahoituksesta pitkäjänteisesti. Henkilökuntaa tulee kouluttaa uusiin haasteisiin ja koulutetusta henkilökunnasta tulee pitää huolta tarjoamalla heille vakinaisia palvelussuhteita.

KEJO-hanke Kun poliisiorganisaatio tekee säästötoimenpiteitä, kohdistuvat säästöt usein tietojärjestelmähankkeisiin. Hankkeet ovat usein myöhässä ja ne toteutetaan suunniteltua suppeammin. Tulevaa poliisipulaa pystytään hieman paikkaamaan toimivilla ja tarkoituksenmukaisilla tietojärjestelmillä, joten tietojärjestelmähankkeissa säästäminen ei ole tarkoituksenmukaista. Tietojärjestelmähankkeet tulisi rahoittaa täysimääräisesti ulkopuolisella rahoituksella.

Lopuksi Vähenevä poliisihenkilöstö on kovan paineen alla yhteiskunnan lisääntyvien vaatimusten takia. Henkilöstö kokee, ettei se pysty vastaamaan kansalaisten ja yhteiskunnan kasvaviin tarpeisiin. Henkilöstöbarometrissa (HB 2015) noin 2/3 henkilöstöstä on kokenut, että poliisin resurssit eivät ole riittävät. Henkilöstössä on myös kasvavissa määrin viitteitä työuupumuksesta. Tulevaisuuden näkymiä poliisiorganisaatiossa pidetään heikkoina. Yhä useampi näkee, ettei organisaatiossa ole etenemismahdollisuuksia ja entistä useampi suunnittelee alanvaihtoa. Poliisiorganisaatio koetaan keskimäärin heikommaksi työpaikaksi kuin valtionhallinnon muut virastot. Työnantajakuvalla on todennäköisesti myös vaikutusta Poliisiammattikorkeakoulun hakijamääriin ja hakijoiden tasoon.

Korjaavia toimenpiteitä tulee tehdä käytännössä, ei ainoastaan juhlapuheissa.

Kimmo Laajavuori
1. varapuheenjohtaja

Mika Nygård
järjestöpäällikkö

Suomen Poliisijärjestöjen Liittoon kuuluu runsaat 11 000 jäsentä poliisista, oikeusministeriön hallinnonalalta ja hätäkeskuslaitoksesta.

Asemamiehenkatu 2, FI-00520 Helsinki
+ 358 9 3484 2400
Y-tunnus 0202256-1
spjl.fi